

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyně JUDr. Janou Kubenovou v právní věci
žalobce: **J. Š.**, bytem, zastoupeného Mgr. Zbyňkem Andršem, advokátem
se sídlem Úvoz 446/118, Brno,

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu
376/1, Praha 2,

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 8. 2016, č. j. MPSV-2016/175300-921,

takto:

- I. Žaloba **se zamítá.**
- II. Žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení.
- III. Odměna právního zástupce žalobce Mgr. Zbyňka Andrše, advokáta se sídlem Úvoz 446/118, Brno, ve výši 6292 Kč bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Brně do 30 dnů od právní moci rozsudku.

Odůvodnění:

Ve včas podané žalobě žalobce napadal rozhodnutí žalovaného označené v záhlaví tohoto rozsudku.

Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí správního orgánu I. stupně, a to Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Brně ze dne 5. 5. 2016, č. j. 6497/2016/KUR, kterým byl ode dne 1. 3. 2016 snížen doplatek na bydlení ze 4.150 Kč na 3.700 Kč měsíčně.

Kauza se tedy týká snížení doplatku na bydlení, která patří mezi dávky poskytované podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Jádrem sporu mezi účastníky řízení byla otázka, zda měly správní orgány mezi odůvodněné náklady na bydlení zahrnout také nájem, který stěžovatel hradil za pronájem bytu své matce, starobní důchodkyni.

Uvedl, že žije s nezletilým, handicapovaným synem v bytě o rozloze 63 m³, který je součástí rodinného domu ve vlastnictví matky žalobce. Za užívání bytu platí na základě nájemní smlouvy ze dne 1. 5. 2015 matce měsíční nájem ve výši 10.000 Kč, z čehož 3.000 Kč činí zálohy na služby (vytápění bytu), a dále hradí zálohy na elektrickou energii ve výši 1.149,63 Kč.

Rozhodnutím ze dne 12. 4. 2016 přiznal Úřad práce ČR, krajská pobočka v Brně (dále jen „úřad práce“) žalobci na jeho žádost doplatek na bydlení ve výši 4.150 Kč měsíčně od února 2016. Dne 5. 5. 2016 vydal úřad práce nové rozhodnutí, kterým snížil žalobci doplatek na bydlení na částku 3.717 Kč měsíčně, a to od března 2016. V rozhodnutí vysvětlil, že důvodem snížení doplatku na bydlení bylo přiznání nové dávky – příspěvku na bydlení vypláceného podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Při stanovení výše dávky v rozhodnutí o snížení doplatku na bydlení vycházel úřad práce z toho, že má žalobce příjem ve smyslu § 9 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi ve výši 610 Kč (přídavek na dítě), pobírá příspěvek na živobytí ve výši 5.163 Kč a příspěvek na bydlení ve výši 250 Kč. Celková částka živobytí žalobce a jeho syna, kterého úřad práce zahrnul do okruhu společně posuzovaných osob, vyčíslil na 5.590 Kč. Úřad práce dále zahrnul do výpočtu odůvodněné náklady na bydlení, pouze však ve výši 4.149,63 Kč. Tuto částku tvořila záloha na odběr elektřiny ve výši 1.149,63 Kč a záloha na služby spojené s užíváním bytu ve výši 3.000 Kč. Nájem ve výši 7.000 Kč (bez záloh na služby), který žalobci účtovala jeho matka za užívání bytu, úřad práce při vyčíslení výše doplatku na bydlení nezohlednil. Podle jeho názoru je stanovené nájemné nemorální a v rozporu s dobrými mravy s ohledem na rodinný vztah pronajímatele a nájemce.

Žalobce se proti rozhodnutí o snížení doplatku na bydlení odvolal. Žalovaný rozhodnutím žalovaného odvolání žalobce zamítl a potvrdil závěry úřadu práce.

Proti citovanému rozhodnutí žalobce podal včas žalobu.

Rozsudkem č. j. 41A 64/2016-52 ze dne 15. 11. 2017 soud rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 16. 8. 2016, č. j. MPSV-2016/175300-921 zrušil a věc žalovanému vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Brně v odůvodnění citoval ust. § 44 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi v účinném znění, dle něhož změní-li se skutečnosti rozhodné pro výši dávky tak, že

dávka má být snížena, provede se snížení dávky od prvního dne kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, ve kterém tato změna nastala.

Krajský soud uvedl, že důvodná je žalobní námitka žalobce a to, že z odůvodnění rozhodnutí správního orgánu I. stupně ani žalovaného nevyplývá, že by bylo dodrženo ust. § 68 odst. 3 správního řádu, a že by bylo tedy z odůvodnění zcela jednoznačně seznatelné, jaké podklady měly správní orgány pro vydání rozhodnutí, resp. jakými úvahami se řídily při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů.

Je to proto, že v odůvodnění správního rozhodnutí jak prvostupňového tak žalovaného je uvedeno, že ke snížení doplatku na bydlení došlo z důvodu vyplacené dávky státní sociální podpory – příspěvku na bydlení, přičemž z vyjádření žalovaného k žalobě, tedy v rámci soudního řízení žalovaný uvedl, že se jednalo o dvě skutečnosti, které vedly ke snížení doplatku na bydlení a těmi byly jednak přiznaný příspěvek na bydlení ve výši 250 Kč měsíčně a také změna ve výši vypláceného příspěvku na živobytí.

V odůvodnění rozhodnutí obou správních orgánů však není žádná zmínka o tom, že jedním z důvodů změny vypláceného doplatku na bydlení by byla i změna ve výši vypláceného příspěvku na živobytí.

Odůvodnění rozhodnutí správního orgánu I. stupně i žalovaného tedy nesplňuje podmínky ust. § 68 odst. 3 správního řádu.

Soud pak uvedl, že zásadní skutečností při stanovení změny ve výši doplatku na bydlení je však to, že do odůvodněných nákladů na bydlení nebylo započítáno nájemné, které žalobce hradí ve výši 7.000 Kč měsíčně své matce, která je vlastníkem domu v L., v němž žalobce obývá společně se synem jednu ze dvou bytových jednotek, jež se v domě nachází, přičemž druhou samostatnou bytovou jednotku obývá jeho matka, majitelka nemovitosti.

Soud se nemůže v žádném případě ztotožnit s odůvodněním rozhodnutí obou správních orgánů v tom, že stanovení nájemného mezi blízkými rodinnými příslušníky (vztah matka a dospělý syn) je jednání v rozporu s dobrými mravy.

Pokud bydlí dospělé dítě v samostatné bytové jednotce domu ve vlastnictví rodiče a platí mu nájemné, toto rozhodně není v rozporu s dobrými mravy. Konkrétně uvedená situace není situací, kdy by bylo v rozporu s dobrými mravy to, že dospělý syn bydlící v samostatné bytové jednotce se svým nezletilým dítětem, platí dohodnuté nájemné své matce, která je důchodkyní, která jako vlastnice nemovitosti má povinnost dům opravovat a udržovat, přičemž je obecně známo, že náklady na údržbu a opravu nemovitosti jsou vždy poměrně vysoké.

S tvrzením správních orgánů o nemorálnosti takového jednání soud tedy nesouhlasí, nicméně je třeba zkoumat výši obvyklého nájemného v daném místě, přičemž touto skutečností se žalovaný ve svém rozhodnutí vůbec nezabýval. Teprve u soudního jednání zástupkyně žalovaného uvedla, že pokud žalobce platí nájemné a neuvedla, že by to bylo v rozporu s dobrými mravy, sdělila však, že výše nájemného ve výši 7.000 Kč dle jejího

názoru není výše obvyklého nájemného v L., když uvedla, že dle jejího názoru by tak vysoká částka nebyla ani v Praze.

Soud tedy shrnul, že do odůvodněných nákladů na bydlení v případě žalobce se mělo započítat také nájemné, které žalobce zcela oprávněně platí vlastníci nemovitosti, v níž obývá byt (2+1), a není tedy podstatné, že se jedná o jeho matku. Je však třeba zkoumat, zda takto stanovená, resp. dohodnutá výše nájemného odpovídá obecné výši nájemného v místě, kde žalobce se synem žije.

Krajský soud tedy ze shora uvedených důvodů rozhodl o tom, že rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 8. 2016 je třeba zrušit a také tak proto učinil (§ 78 odst. 1 s.ř.s.) a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

Uvedl, že před vydáním nového rozhodnutí bude muset žalovaný počítat s tím, že do nákladů na bydlení žalobce je třeba započítat i nájemné, přičemž bude potřeba zjistit, zda placená výše nájemného ve výši 7.000 Kč měsíčně odpovídá obecně nákladům na bydlení, tedy tržnímu nájemnému v místě bydliště žalobce a bude se muset také vypořádat s tím, zda ke změně výše doplatku na bydlení došlo i v důsledku změny při výši vypláceného příspěvku na živobytí, což žalovaný uvádí poprvé ve vyjádření k žalobě.

Teprve poté bude moci žalovaný vydat nové rozhodnutí, které musí být řádně zdůvodněno v souladu s ust. § 68 odst. 3 s.ř.s.

Proti tomuto rozhodnutí krajského soudu podal žalovaný kasační stížnost.

Předně nesouhlasí s názorem krajského soudu, že správní orgány nedostatečně odůvodnily rozhodnutí o snížení doplatku na bydlení. Přiznává, že správní rozhodnutí neobsahují doslovnou informaci o tom, že se změnila také výsepříspěvku na živobytí, tato skutečnost však sama o sobě nemůže být důvodem pro zrušení rozhodnutí. Stěžovatel uvedl, že v rozhodnutí vysvětlil výpočet doplatku na bydlení, součástí rozhodnutí je také částka vypláceného příspěvku na živobytí, která je zde uvedena ve správné výši. Z rozhodnutí tedy jasně vyplývá, že výše příspěvku na živobytí má přímý vliv na stanovení částky doplatku na bydlení. Změna výše příspěvku na živobytí navíc byla žalobci známa ze samostatného řízení o příspěvku na živobytí.

Pokud jde o zahrnutí nájemného mezi odůvodněné náklady na bydlení, poukázal stěžovatel na to, že již v rozhodnutí ze dne 12. 4. 2016 při stanovení doplatku na bydlení nezahrnul do odůvodněných nákladů na bydlení nájem ve výši 7.000 Kč. Tato skutečnost tedy nebyla důvodem pro změnu výše dávky. Stěžovatel se dále neztotožnil se závěrem krajského soudu, že stanovení nájmu mezi žalobcem a jeho matkou nebylo v rozporu s dobrými mravy a bylo možné jej zahrnout do odůvodněných nákladů na bydlení v částce, která je v místě obvyklá. V této souvislosti odkázal na závěry Krajského soudu v Ostravě v rozsudku ze dne 11. 5. 2016, č. j. 20Ad 48/2015-27, podle kterého sice není stanovené nájemné mezi rodinnými příslušníky v rozporu s dobrými mravy, jiná je však situace v případě, že je nastavení výše nájemného s ohledem na sociální a příjmovou situaci nájemce likvidační. Podotkl, že doplatek na bydlení je dávkou systému v hmotné nouzi,

který ochraňuje jedince až v okamžiku, kdy není ani za pomoci rodiny schopen zajistit si základní životní potřeby.

Rozsudek krajského soudu dále dle stěžovatele blíže nevysvětluje, proč měly správní orgány započítat nájemné ve výši, která je v místě obvyklá. Krajský soud se nevypořádal ani s § 15 zákona o pomoci v hmotné nouzi, který zohledňuje podíl rodiny na trvání stavu hmotné nouze. Stěžovatel poukázal také na to, že žalobce pobírá příspěvek na živobytí již od ledna 2007, po celou dobu užívá byt v rodinném domě své matky, avšak nájemné ve výši 7.000 Kč si sjednal až od 1. 5. 2015. To svědčí o účelovosti uzavření nájemní smlouvy.

Žalobce se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil s argumentací krajského soudu v napadeném rozsudku. Upozornil na to, že kasační stížnost trpí formálními vadami. Dále trval na tom, že správní orgány dostatečně nevysvětlily snížení doplatku na bydlení. Správní orgány by měly při odůvodnění rozhodnutí o odebrání (části) dávky postupovat zvláště pečlivě. Podle žalobce dále není v rozporu s dobrými mravy, že matka ve starobním důchodu požaduje po svém synovi nájem za užívání bytu. Zákon o pomoc v hmotné nouzi navíc počítá s tím, že správní orgány zohlední pouze nájem, který je v místě obvyklý, což vylučuje účelové navyšování dávky. Opačný výklad podle žalobce vede k nesmyslnému závěru. Žalobce by byl nucen si s handicapovaným synem sjednat (pravděpodobně vyšší) nájemné u cizí osoby a jeho matka by byla současně nucena prodat dům, protože sama ze svého důchodu by se o nemovitost nebyla schopna starat. Argumentace stěžovatele nemá podle žalobce zákonnou oporu. Právní úprava v § 15 zákona o pomoci v hmotné nouzi není pro danou věc významná. Jedná se o zákonné hledisko pro posouzení hmotné nouze. Stěžovatel směřuje zákonná hlediska pro posouzení stavu hmotné nouze a pro následný postup při výpočtu již konkrétní dávky.

Nejvyšší správní soud rozsudkem č. j. 10Ads 386/2017-46 ze dne 18. 4. 2018 rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 15. 11. 2017, č. j. 41A 64/2016-52, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

V odůvodnění svého rozsudku mimo jiné uvedl, že doplatek na bydlení má sociálně slabým osobám garantovat, že jim po zaplacení nákladů na bydlení zůstane konečný příjem alespoň ve výši životního, popř. existenčního minima. Tato sociální dávka představuje provedení ústavně zaručeného práva každého, kdo je v hmotné nouzi, na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Uvedeného základního práva zaručeného v čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod se lze domáhat pouze v mezích zákonů, které toto ustanovení provádějí (čl. 41 odst. 1 Listiny).

Pro vznik nároku na doplatek na bydlení v systému hmotné nouze musí být kumulativně splněny dva předpoklady. Žadatel o doplatek na bydlení musí být osobou nacházející se v hmotné nouzi podle § 2 odst. 2 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Současně musí splňovat podmínky nároku na doplatek na bydlení v § 33 téhož zákona. V obou případech se zohledňuje výše odůvodněných nákladů na bydlení, které podle § 34 zákona o pomoci v hmotné nouzi tvoří nájemné (popř. obdobné náklady spojené s vlastnickou nebo družstevní formou bydlení), pravidelné úhrady za služby spojené s užíváním bytu či úhrada prokazatelně nezbytné spotřeby energií.

Stěžovatel nesouhlasí se závěrem krajského soudu, že žalobce mohl v nynější kauze uplatnit jako odůvodnění náklad na bydlení nájemné vypláceného jeho matce až do výše obvyklého nájemného v místě jeho bydliště. Podle stěžovatele je nájemné ve výši 7.000 Kč s ohledem na příjmy žalobce likvidační a je v rozporu s dobrými mravy takové nájemné po žalobci požadovat. Žalobce naproti tomu uvádí, že je nemorální přenášet povinnost poskytovat sociální pomoc ze státu na matku žalobce, která je starobní důchodkyní.

NSS je přesvědčen, že placení nájemného mezi blízkými příbuznými obecně není v rozporu se zákonem ani dobrými mravy. Je však třeba vzít v potaz, že režim dávek pomoci v hmotné nouzi je subsidiární a je nastaven tak, aby z něj čerpaly dávky jen osoby, které se nachází v hmotné nouzi (nebo, které se považují za osoby v hmotné nouzi). Tento systém dávek má sloužit k hmotnému zajištění osob až v okamžiku, kdy nelze jejich základní životní potřeby zajistit jiným způsobem. Nelze opomenout, že primárně je každý povinen nejdříve pomoci sám sobě, nemá-li tuto možnost, má mu pomoci rodina. Není bez významu, že předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost (§ 910 odst. 1 občanského zákoníku). Vyživovací povinnost a právo na výživné nejsou součástí rodičovské odpovědnosti; jejich trvání nezávisí na nabytí zletilosti ani svéprávnosti (§ 859 občanského zákoníku).

Alimentace a vyživovací vztahy jsou projevem rodinné solidarity a jsou funkcí rodiny samé. Je to zákonem uložená povinnost pomoci druhému v materiálním slova smyslu, ocitne-li se ve stavu nouze (viz důvodová zpráva k § 910 občanského zákoníku). Je tedy zřejmé, že „z hlediska sociální pomoci a sociální soudržnosti nejsou vztahy mezi cizími osobami stejné jako vztahy mezi rodiči a dětmi (rozsudek ze dne 18. 9. 2014, č. j. 4Ads 162/2014-27)“. Teprve dostane-li se osoba do velkých obtíží, volá se na pomoc jiná společenství, a konečně na posledním místě je k pomoci vyzýván stát (srov. Gregorová, Z. – Galvas, M. Sociální zabezpečení. Vyd. 2. Brno; Masarykova univerzita, 2000, s. 16; dále srov. v obecné rovině např. rozsudky ze dne 20. 11. 2013, č. j. 3Ads 7/2013-31, ze dne 21. 1. 2016, č. j. 6Ads 36/2015-36, body 24 a 25).

S ohledem na subsidiární charakter dávek pomoci v hmotné nouzi je tedy v odůvodněných případech možné vyloučit z hmotné nouze takové osoby, jejichž příjmy sice nedosahují částky živobytí, avšak žijí v takových sociálních a majetkových poměrech, že je nelogické a nespravedlivé poskytovat jim příspěvek na živobytí z daní ostatních osob. Takové osoby totiž ve skutečnosti nejsou v hmotné nouzi a nepotřebují od státu pomoc nezbytnou pro zajištění jejich základních životních podmínek. Proto podle § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi v odůvodněných případech určit, že osobou v hmotné nouzi není osoba, jejíž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečné zajištění její výživy a ostatních základních osobních potřeb a toto zajištění lze na ni spravedlivě žádat. Celkovými sociálními poměry se dle § 15 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi rozumí podíl rodiny na trvání stavu hmotné nouze, do kterého se osoba dostala. Při posuzování celkových sociálních poměrů příslušný orgán pomoci v hmotné nouzi posuzuje také využívání jiného než vlastního majetku, které umožňují zpravidla osoby blízké (§ 15 odst. 1 věta druhá zákona o pomoci v hmotné nouzi).

Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti namítá, že úprava celkových sociálních a majetkových poměrů obsažená v § 15 zákona o pomoci v hmotné nouzi se v nynější věci nepoužije, jelikož slouží pouze jako hledisko pro posouzení stavu hmotné nouze, nikoliv pro stanovení výše konkrétní dávky hmotné nouze. Postup správních orgánů pro to prý nemá zákonnou oporu. S tímto tvrzením NSS nesouhlasí.

Odborná literatura v této souvislosti uvádí, že „[p]ři hodnocení stavu hmotné nouze je zohledněno, zda by nemohlo dojít k využívání majetku osob blízkých a tím předejít stavu hmotné nouze nebo jej překonat, či určit výši dávky s ohledem na využívání majetku osob blízkých (typický nájem bytu sjednaný mezi rodiči a dětmi)“ (Beck, P-Grunerová, I. – Pavelková, Zákon o pomoci v hmotné nouzi, Zákon o životním a existenčním minimu, Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s.65, zvýraznění doplněno). S ohledem na zásadu subsidiarity dávek hmotné nouze není možné využívat majetek osob blízkých pouze za účelem předejití stavu hmotné nouze, ale také jeho následného zmírnění. Úkolem úřadu práce při nežádoucím stavu trvající hmotné nouze je ohledně využití majetku osob blízkých výši dávky alespoň individualizovat. Správní orgány proto v nynější kauze byly oprávněny uplatnit hledisko sociálních poměrů rodiny v § 15 odst. 1 nejen při posouzení stavu hmotné nouze žalobce, ale také při samotném určení výše doplatku na bydlení.

NSS uzavírá, že v oblasti dávek hmotné nouze je třeba zohlednit jejich subsidiární povahu a klást prvotní důraz na zabezpečení v rámci rodiny. V nynějším případě je klíčové, že matka žalobci bydlení poskytla. Žalobcovy příjmy sestávaly z přídatku na dítě ve výši 610 Kč, příspěvku na živobytí ve výši 5.163 Kč a příspěvku na bydlení ve výši 250 Kč. Nájem ve výši 7.000 Kč lze ve vztahu k příjmům žalobce považovat za likvidační. NSS má za to, že tento nájem byl v této výši nastaven jen proto, aby žalobce následně uplatňoval vůči státu nárok na doplatek na bydlení. Správní orgány postupovaly správně, pokud tento výdaj nezahrnuly do odůvodněných nákladů na bydlení při výpočtu výše doplatku na bydlení.

Na uvedeném závěru nemůže nic změnit ani tvrzení žalobce, že toto řešení je nespravedlivé vůči matce žalobce, která je starobní důchodkyně a nájemné potřebuje k pokrytí nákladů na péči o dům. Matce žalobce svědčí stejně jako žalobci samotnému dávky státní sociální podpory, o které si může požádat, nemá-li dostatečné prostředky k úhradě nákladů na bydlení.

NSS naproti tomu při posuzování odůvodněných nákladů na bydlení nevzal v potaz tvrzení stěžovatele o účelovosti nájemní smlouvy. Stěžovatel to dovozoval ze skutečností, že žalobce pobírá příspěvek na živobytí již od ledna 2007, po celou dobu užívá byt rodinném domě své matky, avšak nájemné ve výši 7.000 Kč si sjednal až od 1.5.2015. Žalobce vysvětlil, že se matka stala výlučným vlastníkem rodinného domu až v roce 2015. Tvrzení stěžovatele o účelovosti nájemní smlouvy nebylo náležitě rozvinuto v odůvodnění jeho rozhodnutí; pokud měl stěžovatel pochybnosti ohledně existencí nájemního vztahu žalobce a jeho matky, mohl si vyžádat další důkazy.

Stěžovatel dále napadá závěry krajského soudu, že správní orgány dostatečně nezodůvodnily, jaké změny vedly ke snížení doplatku na bydlení. Správní orgány v rozhodnutí výslovně uvedly, že důvodem snížení dávky bylo přiznání příspěvku na

bydlení ve výši 250 Kč. Kromě toho se však na snížení doplatku na bydlení projevilo také zvýšení příspěvku na živobytí. Tuto informaci stěžovatel poprvé uvedl až ve vyjádření k žalobě. Přestože NSS souhlasí s krajským soudem, že odůvodnění rozhodnutí o snížení doplatku na bydlení není úplné, nepovažuje za důvodné rozhodnutí stěžovatele rušit. Uvedené pochybení se nemohlo negativně projevit v právní sféře žalobce. Správní orgány totiž při výpočtu nové částky doplatku na bydlení vycházely ze správné výše příspěvku na živobytí, tuto částku v rozhodnutí zmínily, a konečnou částku doplatku na bydlení stanovily správně.

V závěru NSS uvedl, že napadený rozsudek tento soud zrušil a soudu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s.ř.s.). V daném řízení je soud vázán právním názorem NSS (§ 110 odst. 4 s.ř.s.).

Na zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu reagoval právní zástupce žalobce replikou, když sdělil, že oponuje právním závěrům NSS a uvedl. Jedná se především o závěr (odst. 23 odůvodnění rozsudku NSS), že správní orgány byly oprávněny uplatnit hledisko sociálních poměrů rodiny dle § 15 odst. 1 ZPHN nejen při posouzení stavu hmotné nouze žalobce, ale také při samotném určení výše doplatku na bydlení. Tento svůj závěr NSS opírá o citovanou literaturu. Skutečností však zůstává, a to z elementárního jazykového a systematického výkladu zákona o pomoci v hmotné nouzi, že dané ust. § 15 odst. 1 tohoto zákona je aplikováno dle výslovné úpravy v § 2 odst. 3, 4, 5 a § 3 odst. 4 ZPHN za účelem posouzení toho, zda se konkrétní osoba nachází v hmotné nouzi či nikoliv. Tato otázka však není předmětem řízení, neboť správní orgány rozhodly o snížení doplatku na bydlení jako dávky pomoci v hmotné nouzi, kdy předpokladem tohoto rozhodnutí byl právě jejich závěr o tom, že žalobce je osobou v hmotné nouzi (jinak by onu dávku nemohl dostat vůbec a ne pouze v nižší výši). Hledisko celkových sociálních a majetkových poměrů žalobce tedy správní orgány posoudily tak, že se tento v hmotné nouzi nachází. Rozšiřování tohoto hlediska na následný výpočet konkrétní dávky pomoci v hmotné nouzi, který je samostatně a výslovně zákonem upraven (§ 35 ve vazbě na § 34 písm. a) ZPHN ohledně odůvodněných nákladů na bydlení), a to na základě pouhého odkazu na něčí právní názor, byť z odborné literatury, představuje nikoliv jen ohýbání zákonné právní úpravy, ale její popírání. Závěr NSS není podložen ničím, co by bylo způsobilé potlačit výslovnou právní úpravu. Takový právní názor, který zjevně odporuje zákonu a tím porušuje definiční znak soudní moci (čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR), nemůže být závazným pro nadepsaný soud ve smyslu ust. § 110 odst. 4 s.ř.s. Zákonná úprava výpočtu doplatku na bydlení, který byl žalobci přiznán a řeší se tak pouze jeho výše, s žádnými subsidiárními a neurčitými hledisky nepočítá, neboť by tím dala správním orgánům možnost absolutního správního uvážení. Dovozuje-li NSS tuto pravomoc správních orgánů, připisuje si postavení zákonodárce, které mu z povahy právního státu nemůže náležet. Již základem možnosti správního uvážení jako klíčového institutu aplikace správního práva je zákonná definice mantinelů tohoto uvážení. Toto vychází z čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR, resp. čl. 2 odst. 2 Listiny, a proto nelze připustit, aby byl judikatorně posvěcen postup odmítání dávky nejpotřebnějším občanům na základě zákonem nedefinované úvahy správního orgánu o poměrech těchto občanů, a to evidentně v rozporu s výslovnou zákonnou právní úpravou. Na tomto místě žalobce odkazuje na ust. čl. 30 odst. 2 Listiny, jímž je příslušné právo v ústavněprávní rovině chráněno. NSS si s tímto právem pohrává ve smyslu, že s ohledem na celkové majetkové a sociální poměry žalobce tento sice je osobou

v hmotné nouzi, ale s ohledem na tytéž jeho celkové majetkové a sociální poměry mu příslušná dávka pomoci v hmotné nouzi (doplatek na bydlení) zcela nenáleží. Tento právní výklad není jen v rozporu se zákonem, jak je výše popsáno, ale je evidentně absurdní. NSS se také „nepáral“ ani s druhým argumentem, pro který nyní již zrušený rozsudek napadeného soudu zrušil rozhodnutí žalovaného, a sice nedostatečnost odůvodnění rozhodnutí správních orgánů. NSS sice konstatoval, že nadepsaný soud měl pravdu, že odůvodnění rozhodnutí správních orgánů nejsou úplná, avšak nepovažuje za důvodné tato rozhodnutí rušit, neboť se toto pochybení nemohlo negativně projevit v právní sféře žalobce, neboť konečnou částku doplatku na bydlení stanovily správní orgány správně. Z tohoto závěru NSS tedy vyplývá, že rozhodnutí správních orgánů nemusí být dostatečně odůvodněna a postačí, jsou-li výrokově správná. Nejen, že by adresáti těchto rozhodnutí nemohli mít důvěru v tyto akty aplikace práva, ale postrádala by i smysl soustava orgánů státní moci zajišťující možnost jejich přezkumu (není-li odůvodnění, nejde přezkoumávat). Degradace příslušné zákonné úpravy dle § 68 odst. 3 správního řádu na nějaký nezávazný metodický pokyn je pak už z pohledu NSS zřejmě pouhou samozřejmostí.

Žalobce činí toto podání, aby před nařízeným jednáním krajského soudu k opakovanému projednání věci apeloval na soud, aby se držel svého správného právního hodnocení případu, neboť opačný přístup popírá nejzákladnější principy právního státu, jak je blíže popsáno výše. Nad rámec „pouhého“ právního posouzení případu chce žalobce také upozornit na evidentní jednoduchou logiku věci. Kdyby měl žalobce sjednán obdobný nájem na obdobném místě u cizí osoby, se zahrnutím nájemného do odůvodněných nákladů na bydlení by nebyl žádný problém a řešila by se právě zákonem určená přiměřenost jeho výše vzhledem k obvyklosti. Majetkové poměry matky žalobce totiž nebránily správním orgánům dovodit stav hmotné nouze u žalobce a její majetkové poměry, stejně jako majetkové poměry jiných případných rodinných příslušníků, kteří by snad dle úvahy NSS měli být v subsidiární a primárně podpůrné pozici vůči žalobci, nebyly správními orgány nijak blíže zjišťovány.

Matka žalobce navíc není povinna žalobci přenechávat část své nemovitosti k užívání zdarma, a proto NSS konstatuje pouze hypotetickou situaci, resp. posvěcuje nelegitimní nesplnění závazků úhradu nájemného žalobcem. V této souvislosti stojí za zmínku, že NSS si dokonce v odůvodnění svého rozsudku odporuje. V odst. 26 uvádí, že při posuzování odůvodněných nákladů na bydlení nevzal v potaz tvrzení stěžovatele (žalovaného) o účelovosti nájemní smlouvy, resp. sjednáním nájemného ve výši 7000 Kč až od 1.5.2015 s tím, že toto tvrzení stěžovatele o účelovosti nájemní smlouvy nebylo náležitě rozvinuto v odůvodnění jeho rozhodnutí. V odst. 24 však NSS uvádí, že má za to, že nájemné ve výši 7000 Kč bylo v této výši nastaveno jen proto, aby žalobce následně uplatňoval vůči státu nárok na doplatek na bydlení. NSS si tak evidentně sám sobě odporuje, a proto nelze z jeho vnitřně rozporného právního názoru vycházet.

Správní orgány ani neprovedly dokazování za účelem zjištění obvyklé výše nájemného v místě bydliště žalobce. Nezjistily tak ani základní skutečnosti rozhodné pro výpočet doplatku na bydlení, a to v rozporu s ust. § 3 a § 50 odst. 3 správního řádu. Jak tedy může být o této dávce náležitě rozhodováno. Přitom příslušné nájemné je ve skutečnosti sjednáno výhodně ve prospěch žalobce a tedy je zřejmé, že matka vzhledem ke svým možnostem pomáhá svému synovi, který se stará o jejího handicapovaného vnuka.

Žalobce v závěru uvádí, že na své podané žalobě setrvává.

Pokud jde o žalovaného, ten se po zrušujícím rozsudku NSS k věci rovněž vyjádřil. Uvedl, že se odvolává na své vyjádření k žalobě ze dne 21.9.2016. Uvedl, že žalobce uplatnil žádost o doplatek na bydlení v měsíci únoru 2016, dávku pomoci v hmotné nouzi příspěvek na živobytí však pobírá již od ledna 2007. Po celou dobu byt užívá v rodinném domě své matky. Nájemné mezi žalobcem a jeho matkou ve výši 7000 Kč měsíčně bylo sjednáno až smlouvou, platnou ode dne 1.5.2015. Takto ujednaná výše nájemného je účelová s ohledem na stanovení nároku a výši doplatku na bydlení. Doplatek na bydlení je dávkou hmotné nouze, tedy systémem, který ochraňuje jedince až do okamžiku, kdy on sám a ani za pomoci rodiny není schopen si zajistit základní životní potřeby. V daném případě má žalobce zajištěno bydlení u své matky, takže je v tomto smyslu zabezpečený.

Výdaj nájemného ve výši 7000 Kč nebyl proto žalovaným oprávněně zahrnutý do odůvodněných nákladů na bydlení při výpočtu výše doplatku na bydlení.

Setrval tedy na zamítnutí žaloby jako nedůvodné.

Krajský soud v Brně pak ve věci nařídil jednání na den 13.6.2018. Žalobce u tohoto jednání uvedl, že žalovaný postupoval nesprávně v tom, že nevycházel ze skutečně placených záloh na elektřinu, ale vycházel z metodiky žalovaného na základě stanoviska Energetického regulačního úřadu. Dle žalobce tento postup není správný, je třeba vycházet ze skutečně placených záloh. Žalobce pak poukázal na to, že úřad práce vzal jako odůvodněné náklad na bydlení částku 4149,63 Kč, přičemž vycházel z úhrad – záloha na odběr elektřiny 1169,63 Kč a zálohu na službu spojené s užíváním bytu 3000,- Kč. Žalobce však poukázal na to, že pokud jde o inkasní lístek za měsíc únor 2016, z něho vyplývá, že zálohově platí na elektřinu 1370 Kč. Z těchto důvodů dle žalobce postup úřadu práce i žalovaného při stanovení výše odůvodněných nákladů nebyl správný. Dále poukázal na to, že je vlastníkem nemovitosti v V této nemovitosti v důsledku toho, že byla zničena živelnou pohromou, nemůže bydlet, s touto nemovitostí však má výdaje, které nebyly započítány při výpočtu doplatku na bydlení. Žalobce požadoval po správních orgánech metodiku, dle které se počítají náklady spojené s bydlením. Tento doklad se ve správním spise nachází, jedná se o protokol ze dne 25.5.2016, žalobce však neobdržel žádnou odpověď. Dále pak žalobce uvedl, že pokud jde o nemovitost v, z různých sporů u zdejšího soudu se dá zjistit, že tuto nemovitost nemůže obývat, ale ani ji prodat a musí za ni platit poplatky. Na pořízení této nemovitosti si vzal půjčku, kterou měsíčně splácí částkou 1580 Kč a bude takto činit ještě řadu následujících roků. Vzhledem k připojení nemovitosti na elektrickou energii, musí přestože v nemovitosti nebydlí, energetické společnosti platit roční poplatek ve výši 1000 Kč. V dřívější době také musel platit daň z nemovitosti, vodné a stočné a poplatky za odpad, což mu bylo v posledních letech obcí, vzhledem k neobyvatelnosti nemovitosti, odpuštěno. Dále uvedl, že sjednané nájemné ve výši 7000 Kč mezi žalobcem a jeho matkou od 1.5.2015 není účelové ani nemorální. V tomto směru to tvrdí žalovaný, nedává mu však za pravdu ve svém rozsudku ani NSS. Už v řízení před krajským soudem žalobce vysvětlil, že ačkoliv obývá bytovou jednotku v domě u své matky od r. 2007, v této době nebyla situace ohledně domu jasná, řadu let probíhal soudní spor, který skončil až v r. 2015 a teprve v té době bylo na základě

rozhodnutí soudu postaveno na jisto, že vlastníkem domu, kde bydlí i žalobce se synem, je jeho matka. Právě z těchto důvodů nebylo možné v dřívější době mezi matkou žalobce a žalobcem uzavřít nájemní smlouvu. Zdůraznil, že v jedné části rozsudku NSS se vysloveně uvádí, že sjednaná nájemní smlouva není ani nemorální ani účelová, ke konci rozsudku (body 24 a 26) se však už o účelovosti hovoří. Z těchto důvodů pokládá rozsudek za zmatečný. Poukazoval také na to, že žalovaný si vůbec nezjišťoval výši obvyklého nájemného v místě, kde se dům matky žalobce nachází, a to proto, že by zjistil, že obvyklé nájemné v tomto místě za takový byt, jaký užívá žalobce se synem, by byl vyšší. Navíc nebylo vůbec přihlédnuto k tomu, že žalobce má ve své péči handicapovaného syna, s nímž je třeba denně provádět řadu rehabilitačních cvičení a z těchto důvodů je tomu také byt, který užívá v domě matky, uzpůsoben. Řada cvičebních náradí musí být pevně zabudována do zdi, pokud by si pronajal byt u cizího člověka, těžko by tento souhlasil s tím, aby v tomto směru v jeho domě či bytě prováděl jakékoliv úpravy.

Zástupce žalobce pak uvedl, že odkazuje na rozsudek NSS sp. zn. 4 Ads 55/2012, ve kterém se rozebírá ust. § 15 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi a uvádí skutečnosti, na které se toto zákonné ustanovení vztahuje a dále poukazuje na to, že rodiče dospělých dětí vůči nim nemají žádnou vyživovací povinnost, ani nemají povinnost jim poskytovat bydlení zdarma. Tento rozsudek je tedy v rozporu s rozsudkem NSS 10 Ads 386/2017, který zrušil rozsudek krajského soudu, s nímž žalobce souhlasil.

V závěrečném návrhu zástupce žalobce přednesl, že s rozsudkem NSS nesouhlasí, má zato, že tento rozsudek byl vydán v rozporu se zákonem, trval na tom, že do odůvodněných nákladů na bydlení v případě žalobce mělo být započítáno nájemné, které platí své matce, v jejíž nemovitosti užívá jeden z bytů. V tomto směru odkazoval na občanský zákoník, který jasně stanoví, do které doby trvá vyživovací povinnost rodičů k dětem. Žalobce je dospělý člověk, v produktivním věku, tedy ve věku, kdy je schopen se sám o sebe postarat a pouze s ohledem na okolnost, a to péči o nezletilého syna zdravotně postiženého, se sám o sebe postarat nemůže. V tomto případě je tedy na místě, aby dohodnuté nájemné bylo započítáno do odůvodněných nákladů na bydlení žalobce. Dále odkázal na dnes už zrušený rozsudek krajského soudu, dle něhož rozhodnutí žalovaného bylo zrušeno mj. i proto, že toto nebylo řádně odůvodněno. S názorem NSS, že toto nezpůsobuje v tomto konkrétním případě nezákonnost rozhodnutí, se neztotožnil.

Posouzení věci krajským soudem

Žalob a není důvodná

Podle § 110 odst. 4 soudního řádu správního (dále jen „s.ř.s.“) zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí.

Krajský soud poté, kdy byl jeho rozsudek č.j. 41A 64/2016-52 zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu, v němž byl vysloven závazný právní názor změnil své rozhodnutí tak, že žaloba žalobce důvodná není.

Dle názoru Nejvyššího správního soudu, který byl v jeho rozsudku vysloven, v daném případě nelze pro stanovení výše doplatku na bydlení, pokud jde o náklady žalobce vynaložené na bydlení, započítat částku 7000 Kč, tedy dohodnutou částku mezi ním a jeho matkou, kterou platí jako nájemné za užívání bytu v domě své matky, a to na základě smlouvy uzavřené mezi žalobcem a jeho matkou.

Nejvyšší správní soud tedy vyslovil názor, že osoba, již poskytuje bydlení, třebas i za úplatu, blízký rodinný příslušník, nemůže nárokovat proplacení nájemného v rámci doplatku na bydlení podle § 4 odst. 1 písm. b/ zák. č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

Další žalobní námitka týkající se odůvodnění rozhodnutí žalovaného dle NSS také důvodná není. NSS sice souhlasil s krajským soudem, že odůvodnění rozhodnutí o snížení doplatku na bydlení není úplné, nepovažuje však za důvodné rozhodnutí stěžovatele rušit. Uvedl, že uvedené pochybení se nemohlo negativně projevit v právní sféře žalobce. Správní orgány totiž při výpočtu nové částky doplatku na bydlení vycházely ze správné výše příspěvku na živobytí, tuto částku v rozhodnutí zmínily, a konečnou částku doplatku na bydlení stanovily správně.

Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že částka doplatku na bydlení ze strany úřadu práce a žalovaného byla stanovena správně.

Důvodné nejsou ani další žalobní námitky, které vznesl žalobce u jednání soudu dne 13.6.2018. Tyto námitky byly vzneseny daleko po lhůtě stanovené v ust. § 72 odst. 1 a § 71 odst. 4 s.ř.s., kdy rozšířit žalobu o další žalobní body lze pouze ve lhůtě pro podání žaloby a ta je 2 měsíce poté, kdy rozhodnutí bylo žalobci oznámeno doručením písemného vyhotovení nebo jiným zákonem stanoveným způsobem, nestanoví-li zvláštní zákon lhůtu jinou.

Krajský soud v Brně respektoval dle ust. § 110 odst. 4 s.ř.s. právní názor vyslovený Nejvyšším správním soudem v jeho rozsudku č.j. 10 Ads 386/2017-46, dospěl k závěru, že žaloba důvodná není a proto ji dle § 78 odst. 7 soudního řádu správního (dále jen „s.ř.s.“) zamítl.

Pokud jde o náklady řízení, rozhodnutí se opírá o ust. § 60 odst. 1 s.ř.s. Žalobce ve věci neměl úspěch, náklady řízení mu proto nebyly přiznány, pokud jde o žalovaného, tomu kromě běžné úřední činnosti žádné náklady nevznikly.

Žalobci byl ustanoven dle § 35 odst. 9 s.ř.s. právní zástupce k ochraně jeho práv. Tomuto právnímu zástupci náleží za období, kdy byla věc zrušena Nejvyšším správním soudem, odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů, a to za 4 úkony právní služby (vyjádření žalobce ve věci ze 7.6.2018, další porada žalobce s advokátem 13.6.2018 a účast u dvou soudních jednáních a to 13.6.2018 a 27.6.2018) dle vyhl. č. 177/1996 Sb.), 1000 Kč za 1 úkon, dále pak náhrada hotových výdajů 4x 300 Kč dle stejné vyhlášky, vše zvýšeno o 21 %, neboť advokát je plátcem daně z přidané hodnoty

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno, ve dvojím vyhotovení. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 27. června 2018

JUDr. Jana Kubenová, v. r.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení:
B. K.